

Πλάτων, Νόμοι, 731d – 732b

(έκδ. J. Burnet, *Platonis opera*, vol. 5, Oxford: Clarendon Press, 1907. ανατ. 1967)

Οι Νόμοι είναι ο τελευταίος διάλογος που έγραψε ο Πλάτων, ο μοναδικός διάλογος στον οποίο δεν συμμετέχει ο Σωκράτης. Σε αυτόν συνδιαλέγονται τρεις ηλικιωμένοι άνδρες. Τον διάλογο, που εξελίσσεται στην Κρήτη, κατευθύνει ένας ανώνυμος Αθηναίος ξένος, ο οποίος επεσήμανε ότι οι πολίτες οφείλουν να συμπεριφέρονται με γνώμονα την αλήθεια, καθώς αυτή γεννά στην ψυχή την πίστη, τη δικαιοσύνη και την αποστοροφή για την αδικία. Τόνισε εξάλλου ότι η αδικία προκύπτει από την αμάθεια και μπορεί να θεραπευτεί με τη διδασκαλία. Και συνεχίζει:

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΚΕΙΜΕΝΟ	ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	Μτφρ. Β. Μοσκόβης. 1988.	Μτφρ. Κ. Φίλιππας. [1964] 1975.
<p>Πάντων δὲ μέγιστον κακῶν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἔστιν,</p>	<p>Κύρια πρόταση κρίσεως, καταφατική, που εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό. Πάντων: ονοματικός ομοιόπτωτος κατηγορηματικός προσδιορισμός στο κακῶν μέγιστον: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο εννοούμενο κακῶν κακῶν: εννοούμενο υποκείμενο στο ρήμα κακῶν: γενική διαιρετική στο μέγιστον ἀνθρώποις: δοτική προσωπική κτητική στο μέγιστον τοῖς πολλοῖς: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο ἀνθρώποις ἔμφυτον: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος κακῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς: εμπρόθετος προσδιορισμός του τόπου μεταφορικά ἔστιν: ρήμα</p>	<p>Το πιο μεγάλο απ' όλα τα κακά είναι ἔμφυτο στις περισσότερες ψυχές των ανθρώπων,</p>	<p>Από όλα όμως τα κακά το πιο μεγάλο είναι ἔμφυτο στις ψυχές των περισσότερων ανθρώπων,</p>
<p>οὗ πᾶς αὐτῷ συγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται·</p>	<p>Δευτερεύουσα ονοματική αναφορική πρόταση, που εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία οὗ, εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό και λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός στο εννοούμενο κακῶν της προηγούμενης πρότασης. οὗ: γενική αντικειμενική στο ἀποφυγὴν πᾶς: υποκείμενο στο μηχανᾶται & στο ἔχων αὐτῷ: αντικείμενο στην περίφραση συγγνώμην ἔχων συγγνώμην: αντικείμενο στο ἔχων ἔχων: αιτιολογική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος, πᾶς ἀποφυγὴν: αντικείμενο ἄμεσο στο μηχανᾶται οὐδεμίαν: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο ἀποφυγὴν μηχανᾶται: ρήμα</p>	<p>κι ο καθένας τους το συγχωρεῖ στον εαυτό του και δεν προσπαθεῖ να βρει κανένα μέσο για να ξεφύγει απ' αυτό.</p>	<p>και επειδὴ καθένας το συγχωρεῖ στον εαυτό του, δεν ψάχνει κανένα τρόπο να βρει για να απαλλαγεί (απ' αυτό)·</p>
<p>τοῦτο δ' ἔστιν</p>	<p>Κύρια πρόταση κρίσεως, καταφατική, που εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό. τοῦτο: υποκείμενο στο ἔστιν ἔστιν: ρήμα</p>	<p>Εἶναι αυτό</p>	<p>εἶναι δε αυτό</p>
<p>ὃ λέγουσιν</p>	<p>Δευτερεύουσα ονοματική αναφορική πρόταση, που εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία ὃ, εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό και λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός στο τοῦτο της προηγούμενης πρότασης. ὃ: αντικείμενο στο λέγουσιν λέγουσιν: ρήμα ἄνθρωποι: εννοούμενο υποκείμενο στο λέγουσιν</p>	<p>που λένε</p>	<p>που λένε</p>
<p>ὡς φίλος αὐτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστιν τοιοῦτον.</p>	<p>Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση που εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὡς δηλώνοντας υποκειμενική κρίση, εκφέρεται με οριστική γιατί δηλώνει το πραγματικό και</p>	<p>ὅτι κάθε ἄνθρωπος εἶναι ἀπὸ τη φύση του φίλαυτος</p>	<p>ὅτι κάθε ἄνθρωπος εἶναι φίλαυτος εκ φύσεως,</p>

	<p>λειτουργεί ως επεξήγηση στο τούτο της κύριας από την οποία εξαρτάται. φίλος: κατηγορούμενο στο άνθρωπος αὐτῷ: δοτική αντικειμενική στο φίλος πᾶς: ονοματικός ομοιόπτωτος κατηγορηματικός προσδιορισμός στο άνθρωπος ἄνθρωπος: υποκείμενο στο ἔστιν φύσει: δοτική του τρόπου ἔστιν: ρήμα</p>		
<p>καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι</p>	<p>Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση που συνδέεται παρατακτικά με τον παρατακτικό σύνδεσμο καὶ με την προηγούμενη πρόταση, δηλώνοντας υποκειμενική κρίση, εκφέρεται με οριστική γιατί δηλώνει το πραγματικό και λειτουργεί ως επεξήγηση στο τούτο της κύριας από την οποία εξαρτάται. ὀρθῶς: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου: ἔχει: ρήμα τὸ δεῖν: ἑναρθρο απαρέμφατο ως υποκείμενο στο ἔχει εἶναι: υποκείμενο στο δεῖν και τελικό απαρέμφατο τοιούτον: κατηγορούμενο στο εννοούμενο τόν ἄνθρωπον τόν ἄνθρωπον: εννοούμενο υποκείμενο στο εἶναι</p>	<p>και ότι είναι δικαιολογημένο να είναι τέτοιος.</p>	<p>και ότι δικαιολογημένα πρέπει να είναι τέτοιος.</p>
<p>Τὸ δὲ ἀληθεία γε πάντων ἀμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίνεταί ἑκάστοτε.</p>	<p>Κύρια πρόταση κρίσεως, καταφατική, που εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό. Τὸ δὲ: υποκείμενο στο γίνεται ἀληθεία: δοτική του τρόπου πάντων: ονοματικός ομοιόπτωτος κατηγορηματικός προσδιορισμός στο ἀμαρτημάτων ἀμαρτημάτων: γενική της αιτίας στο αἴτιον διὰ τὴν φιλίαν: εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας στο γίνεται σφόδρα: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού ἑαυτοῦ: γενική ανατικειμενική στο φιλίαν αἴτιον: κατηγορούμενο στο Τὸ δὲ ἑκάστῳ: δοτική αντικειμενική στο αἴτιον γίνεταί: ρήμα ἑκάστοτε: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου</p>	<p>Στην πραγματικότητα όμως, η υπερβολική αγάπη για τον εαυτό μας γίνεται πάντοτε η αιτία όλων των σφαλμάτων.</p>	<p>Και όμως, στην πραγματικότητα, αυτό, δηλαδή η μεγάλη αγάπη για τον εαυτό μας, είναι σε κάθε περίπτωση το αίτιο για όλα τα σφάλματα που διαπράττει κάθε άνθρωπος.</p>
<p>τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν,</p>	<p>Κύρια πρόταση κρίσεως, καταφατική, που εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό. τυφλοῦται: ρήμα περὶ τὸ φιλούμενον: εμπρόθετος προσδιορισμός της αναφοράς τὸ φιλούμενον: επιθετική μετοχή με υποκείμενο το ἄρθρο της ὁ φιλῶν: επιθετική μετοχή με υποκείμενο το ἄρθρο της που λειτουργεί ως υποκείμενο στο τυφλοῦται</p>	<p>Αυτός δηλαδή που αγαπά τυφλώνεται από το αντικείμενο της αγάπης του,</p>	<p>Διότι αυτός που αγαπά τυφλώνεται γι' αυτό που αγαπά,</p>
<p>ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾶν δεῖν ἠγούμενος·</p>	<p>Δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση, εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο ὥστε, εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει αποτέλεσμα πραγματικό και λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος στο ρήμα της πρότασης, από</p>	<p>ὥστε να κρίνει κακῶς τα δίκαια και τα καλά και τα ωραία, επειδή νομίζει ότι πρέπει να τιμᾶ περισσότερο την ατομικότητά του από</p>	<p>σε τέτοιο σημείο που να κρίνει κακῶς τα δίκαια και τα καλά και τα ωραία, διότι θεωρεῖ ότι πρέπει πάντοτε να τιμᾶ</p>

	<p>την οποία εξαρτάται. τὰ δίκαια: αντικείμενο στο κρίνει τὰ ἀγαθὰ: αντικείμενο στο κρίνει τὰ καλὰ: αντικείμενο στο κρίνει κακῶς: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο κρίνει κρίνει: ρήμα οὗτος: εννοούμενο υποκείμενο στο κρίνει & στο ἡγούμενος τὸ αὐτοῦ: αντικείμενο στο τιμᾶν πρὸ τοῦ ἀληθοῦς: εμπρόθετος προσδιορισμός ως β' ὀρος σύγκρισης στο τὸ αὐτοῦ ἀεὶ: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου τιμᾶν: υποκείμενο στο δεῖν & τελικό απαρέμφατο δεῖν: αντικείμενο στο ἡγούμενος & ειδικό απαρέμφατο ἡγούμενος: αιτιολογική μετοχή συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος οὗτος</p>	<p>την ἀλήθεια.</p>	<p>περισσότερο το δικό του, παρά το αληθινό·</p>
<p>οὔτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρητὸν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν, ἀλλὰ τὰ δίκαια,</p>	<p>Κύρια πρόταση κρίσεως, καταφατική, που εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό. ἑαυτὸν: αντικείμενο στο στέργειν τὰ ἑαυτοῦ: αντικείμενο στο στέργειν χρητὸν: ἀπρόσωπο ρήμα μέγαν: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο τὸν ἄνδρα ἄνδρα: κατηγορούμενο στο τὸν γε τὸν γε: υποκείμενο στο στέργειν (ετεροπροσωπία) & στο ἐσόμενον ἐσόμενον: τελική επιθετική μετοχή στέργειν: υποκείμενο στο χρητὸν & τελικό απαρέμφατο τὰ δίκαια: αντικείμενο στο στέργειν</p>	<p>Εκείνος όμως που φιλοδοξεί τουλάχιστο να γίνει μέγας δεν πρέπει να υπεραγαπά ούτε τον εαυτό του, ούτε τα δικά του, αλλά τα δίκαια,</p>	<p>εκείνος όμως τουλάχιστον που θέλει να γίνει μέγας ἄνδρας, δεν πρέπει να τιμᾶ περισσότερο τον εαυτό του, ούτε τα δικά του, αλλά τα δίκαια</p>
<p>ἔαντε παρ' αὐτῷ ἔαντε παρ' ἄλλω μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνη.</p>	<p>Κύρια πρόταση κρίσεως, καταφατική, που εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό. τὰ δίκαια: υποκείμενο στο τυγχάνη & στο πραττόμενα παρ' αὐτῷ: εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στο πραττόμενα παρ' ἄλλω: εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στο πραττόμενα μᾶλλον: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού στο πραττόμενα πραττόμενα: κατηγορηματική μετοχή τυγχάνη: ρήμα</p>	<p>εἴτε ἔτυχε να τα πράξει ο ἴδιος, εἴτε κάποιος ἄλλος.</p>	<p>εἴτε τυχαίνει να πράττονται απ' τον ἴδιο, εἴτε ἀπὸ ἄλλον.</p>
<p>Ἐκ ταῦτοῦ δὲ ἁμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἁμαθίαν τὴν παρ' αὐτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γέγονε πᾶσιν·</p>	<p>Κύρια πρόταση κρίσεως, καταφατική, που εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό. Ἐκ ἁμαρτήματος: εμπρόθετος προσδιορισμός της προέλευσης στο γέγονε ταῦτοῦ: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο ἁμαρτήματος τούτου: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο ἁμαρτήματος τὴν ἁμαθίαν: υποκείμενο στο εἶναι τὴν παρ' αὐτῷ: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο τὴν ἁμαθίαν τὸ δοκεῖν: ἑναρθρο απαρέμφατο ως υποκείμενο στο γέγονε σοφίαν: κατηγορούμενο στο τὴν ἁμαθίαν εἶναι: υποκείμενο στο τὸ δοκεῖν & ειδικό απαρέμφατο γένονε: ρήμα</p>	<p>Απ' αυτό το ίδιο σφάλμα προήλθε και το ότι ὅλοι θεωροῦν σοφία τὴν ἀμάθειά τους.</p>	<p>Απ' αυτό δε το ίδιο σφάλμα, συμβαίνει σε ὅλους να νομίζουν ὅτι ἡ ἀμάθειά τους εἶναι σοφία·</p>

	πᾶσιν: δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου		
ὄθεν οὐκ εἰδότες ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδέν, οἴομεθα τὰ πάντα εἰδέναι, οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις ἄ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν,	ὄθεν: επιρρηματικός προσδιορισμός της προέλευσης στο οἴομεθα εἰδότες: εναντιωματική μετοχή συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος ἡμεῖς ὡς ἔπος εἰπεῖν: εἰπεῖν: ἀπόλυτο ἀπαρέμφατο / ἔπος: ἀντικείμενο στο εἰπεῖν οὐδέν: αντικείμενο στο εἰδότες οἴομεθα: ρήμα ἡμεῖς: εννοούμενο υποκείμενο στο οἴομεθα & στο εἰδέναι τὰ πάντα: αντικείμενο στο εἰδέναι εἰδέναι: αντικείμενο στο οἴομεθα & ειδικό ἀπαρέμφατο ἐπιτρέποντες: αιτιολογική μετοχή συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος ἡμεῖς ἄλλοις: ἔμμεσο αντικείμενο στο ἐπιτρέποντες πράττειν: ἄμεσο αντικείμενο στο ἐπιτρέποντες	Και για τούτο, ενώ δεν ξέρουμε τίποτε, για να χρησιμοποιήσω αυτήν την έκφραση, νομίζουμε πως τα ξέρουμε όλα, και, επειδή δεν εμπιστευόμαστε στους άλλους	εξ ου, και ενώ δεν ξέρουμε τίποτε, μπορώ να πω, νομίζουμε πως τα ξέρουμε όλα, και μη επιτρέποντας στους άλλους να κάνουν
ἄ μὴ ἐπιστάμεθα	Δευτερεύουσα ονομαστική αναφορική πρόταση που εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία ἄ, εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό και λειτουργεί ως αντικείμενο του πράττειν. ἄ: αντικείμενο στο μὴ ἐπιστάμεθα ἡμεῖς: εννοούμενο υποκείμενο στο μὴ ἐπιστάμεθα μὴ ἐπιστάμεθα: ρήμα	αυτά που δεν ξέρουμε εμείς,	αυτά που εμείς δεν ξέρουμε,
ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες.	Κύρια πρόταση κρίσεως, καταφατική, που εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό. ἀναγκαζόμεθα: ρήμα ἁμαρτάνειν: αντικείμενο στο ἀναγκαζόμεθα αὐτοὶ: ονομαστικός ομοιόπτωτος κατηγορηματικός προσδιορισμός στο ἡμεῖς ἡμεῖς: εννοούμενο υποκείμενο στο ἀναγκαζόμεθα & στο ἁμαρτάνειν πράττοντες: τροπική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος ἡμεῖς	ἀναγκαζόμαστε να τα κάνουμε λανθασμένα οι ίδιοι.	μοιραίως ὅταν τα κάνουμε εμείς οι ίδιοι τα κάνουμε λανθασμένα.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, *Νόμοι*, 731d – 732b

(έκδ. J. Burnet, *Platonis opera*, vol. 5, Oxford: Clarendon Press, 1907. ανατ. 1967)

Οι *Νόμοι* είναι ο τελευταίος διάλογος που έγραψε ο Πλάτων, ο μοναδικός διάλογος στον οποίο δεν συμμετέχει ο Σωκράτης. Σε αυτόν συνδιαλέγονται τρεις ηλικιωμένοι άνδρες. Τον διάλογο, που εξελίσσεται στην Κρήτη, κατευθύνει ένας ανώνυμος Αθηναίος ξένος, ο οποίος επεσήμανε ότι οι πολίτες οφείλουν να συμπεριφέρονται με γνώμονα την αλήθεια, καθώς αυτή γεννά στην ψυχή την πίστη, τη δικαιοσύνη και την αποστροφή για την αδικία. Τόνισε εξάλλου ότι η αδικία προκύπτει από την αμάθεια και μπορεί να θεραπευτεί με τη διδασκαλία. Και συνεχίζει:

Πάντων δὲ μέγιστον κακῶν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστίν, οὗ πᾶς αὐτῶ συγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται· τοῦτο δ' ἐστίν ὃ λέγουσιν ὡς φίλος αὐτῶ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστιν καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον. Τὸ δὲ ἀληθεῖα γε πάντων ἀμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἐκάστω γίγνεται ἐκάστοτε. τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν, ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾶν δεῖν ἡγούμενος· οὔτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρῆ τὸν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν, ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἔάντε παρ' αὐτῶ ἔάντε παρ' ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνη. Ἐκ ταύτου δὲ ἀμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἀμαθίαν τὴν παρ' αὐτῶ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γέγονε πᾶσιν· ὅθεν οὐκ εἰδότες ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδέν, οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι, οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις ἢ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἀμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες.

ἔάντε ... ἔάντε: είτε ... είτε

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*τυφλοῦται γὰρ ... γέγονε πᾶσιν*».

Μονάδες 20

Γ2. Ποιο είναι, σύμφωνα με τον Αθηναίο, το αίτιο για όλα τα σφάλματα που διαπράττει κάθε άνθρωπος και ποιες οι συνέπειες στην καθημερινή συμπεριφορά του;

Μονάδες 10

Γ3.

α. Να γράψετε τους ζητούμενους ρηματικούς τύπους:

μηχανᾶται: απαρέμφατο στο χρόνο που βρίσκεται

φιλῶν: γ ενικό ευκτικής στο χρόνο που βρίσκεται

τυγχάνη: γ πληθυντικό της ἐγκλισης που βρίσκεται αορίστου β

(μονάδες 6)

β. ὃ, ἑαυτοῦ: Να αναγνωρίσετε το είδος των αντωνυμιών και να τις μεταγράψετε στον άλλο αριθμό.

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

κακῶν: είναι στο

πᾶς: είναι στο

τοιοῦτον: είναι στο

ἑαυτοῦ: είναι στο

στέργειν: είναι στο

πραττόμενα: είναι στο

σοφίαν: είναι στο

.....

(μονάδες 7)

β. «*οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις ἢ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἀμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες*»: Στην παραπάνω περίοδο λόγου να εντοπίσετε και να γράψετε τη δευτερεύουσα πρόταση (μονάδα 1), να αναγνωρίσετε το είδος της (μονάδα 1) και να προσδιορίσετε τη συντακτική λειτουργία της (μονάδα 1).

(μονάδες 3)

Μονάδες 10

Το πιο μεγάλο απ' όλα τα κακά είναι έμφυτο στις περισσότερες ψυχές των ανθρώπων, κι ο καθένας τους το συγχωρεί στον εαυτό του και δεν προσπαθεί να βρει κανένα μέσο για να ξεφύγει απ' αυτό. Είναι αυτό που λένε ότι κάθε άνθρωπος είναι από τη φύση του φίλαυτος και ότι είναι δικαιολογημένο να είναι τέτοιος. Στην πραγματικότητα όμως, η υπερβολική αγάπη για τον εαυτό μας γίνεται πάντοτε η αιτία όλων των σφαλμάτων. Αυτός δηλαδή που αγαπά τυφλώνεται από το αντικείμενο της αγάπης του, ώστε να κρίνει κακώς τα δίκαια και τα καλά και τα ωραία, επειδή νομίζει ότι πρέπει να τιμά περισσότερο την ατομικότητά του από την αλήθεια. Εκείνος όμως που φιλοδοξεί τουλάχιστο να γίνει μεγάλος δεν πρέπει να υπεραγαπά ούτε τον εαυτό του, ούτε τα δικά του, αλλά τα δίκαια, είτε έτυχε να τα πράξει ο ίδιος, είτε κάποιος άλλος. Απ' αυτό το ίδιο σφάλμα προήλθε και το ότι όλοι θεωρούν σοφία την αμάθειά τους. Και για τούτο, ενώ δεν ξέρουμε τίποτε, για να χρησιμοποιήσω αυτήν την έκφραση, νομίζουμε πως τα ξέρουμε όλα, και, επειδή δεν εμπιστευόμαστε στους άλλους αυτά που δεν ξέρουμε εμείς, αναγκαζόμαστε να τα κάνουμε λανθασμένα οι ίδιοι.

Μτφρ. Β. Μοσκόβης. 1988.

Από όλα όμως τα κακά το πιο μεγάλο είναι έμφυτο στις ψυχές των περισσοτέρων ανθρώπων, και επειδή καθένας το συγχωρεί στον εαυτό του, δεν ψάχνει κανένα τρόπο να βρει για να απαλλαγεί (απ' αυτό)· είναι δε αυτό που λένε ότι κάθε άνθρωπος είναι φίλαυτος εκ φύσεως, και ότι δικαιολογημένα πρέπει να είναι τέτοιος. Και όμως, στην πραγματικότητα, αυτό, δηλαδή η μεγάλη αγάπη για τον εαυτό μας, είναι σε κάθε περίπτωση το αίτιο για όλα τα σφάλματα που διαπράττει κάθε άνθρωπος. Διότι αυτός που αγαπά τυφλώνεται γι' αυτό που αγαπά, σε τέτοιο σημείο που να κρίνει κακώς τα δίκαια και τα καλά και τα ωραία, διότι θεωρεί ότι πρέπει πάντοτε να τιμά περισσότερο το δικό του, παρά το αληθινό· εκείνος όμως τουλάχιστον που θέλει να γίνει μέγας άνδρας, δεν πρέπει να τιμά περισσότερο τον εαυτό του, ούτε τα δικά του, αλλά τα δίκαια, είτε τυχαίνει να πράττονται απ' τον ίδιο, είτε από άλλον. Απ' αυτό δε το ίδιο σφάλμα, συμβαίνει σε όλους να νομίζουν ότι η αμάθειά τους είναι σοφία· εξ ου, και ενώ δεν ξέρουμε τίποτε, μπορώ να πω, νομίζουμε πως τα ξέρουμε όλα, και μη επιτρέποντας στους άλλους να κάνουν αυτά που εμείς δεν ξέρουμε, μοιραίως όταν τα κάνουμε εμείς οι ίδιοι τα κάνουμε λανθασμένα.

Μτφρ. Κ. Φίλιππας. [1964] 1975.

Γ2. Σύμφωνα με τον Αθηναίο, το αίτιο για όλα τα σφάλματα που διαπράττει κάθε άνθρωπος είναι η υπερβολική αγάπη για τον εαυτό του (διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν... ἐκάστοτε). Λόγω της φιλαυτίας ο καθένας κρίνει κακώς τα δίκαια και τα καλά και τα ωραία, επειδή νομίζει ότι πρέπει να τιμά περισσότερο την ατομικότητά του από την αλήθεια (ὥστε τὰ δίκαια... ἠγούμενος). Βασική συνέπεια αυτού του σφάλματος είναι ότι όλοι θεωρούν σοφία την αμάθειά τους (ἐκ ταῦτοῦ δὲ ἁμαρτήματος τούτου... πᾶσιν). Και ενώ δεν ξέρουμε τίποτε, νομίζουμε πως τα ξέρουμε όλα, και, επειδή δεν επιτρέπουμε στους άλλους να κάνουν αυτά που δεν εμείς δεν ξέρουμε, αναγκαζόμαστε να τα κάνουμε λανθασμένα οι ίδιοι (ὄθεν οὐκ εἰδότες... πράττοντες).

Γ3.

α. μηχανᾶσθαι, φιλοῖ/φιλοίη, τύχωσι(ν).

β. ουδέτερο της αναφορικής αντωνυμίας ὅς, ἧ, ὅ: ᾧ

αρσενικό γ προσώπου της αυτοπαθητικής αντωνυμίας: ἑαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν

Γ4.

α.

κακῶν: είναι γενική διαιρετική στο μέγιστον

πᾶς: είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός (ομοιόπτωτος προσδιορισμός) στο ἄνθρωπος τοιοῦτον: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο του εἶναι (πάντα ἄνθρωπον) από το συνδετικό εἶναι

ἑαυτοῦ: είναι γενική αντικειμενική (ετερόπτωτος προσδιορισμός) στο φιλίαν

στέργειν: είναι υποκείμενο στο απρόσωπο χρή

πραττόμενα: είναι κατηγορηματική μετοχή (Υ: τὰ δίκαια) από το ρήμα τυγχάνη

σοφίαν: είναι κατηγορούμενο στο τὴν ἀμαθίαν από το συνδετικό εἶναι

β.

ἃ μὴ ἐπιστάμεθα: δευτερεύουσα ονομαστική - αναφορική πρόταση ως αντικείμενο του πράττειν.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-archiki-selida>)».